

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Meddelat 2018-12-19

Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst

10 kap. 8 § första stycket och 30 kap. 7 § kyrkoordningen

ANMÄLAN M.M.

A och B har, som det får uppfattas, var för sig yrkat att Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar ska pröva om C ska förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst.

UTREDNINGEN I ANSVARNÄMNDEN

Den 11 oktober 2018 publicerades på X stifts hemsida nedanstående inlägg.

"Uttalande angående samkönade vigslar

Med anledning av nyhetsrapporteringen att en kyrkoherde i X stift inte tänker viga samkönade par gör biskop C följande uttalande: Vi har idag ett regelverk i Svenska kyrkan som säger att ingen präst är tvungen att viga samkönade par, men att varje församling måste se till att det finns en präst som kan. De som prästvigts idag får frågan av mig eftersom stiftet är arbetsgivare första året och kan de inte tänka sig att viga samkönade par så kan de heller inte prästvigas."

Inlägget har tagits bort från hemsidan. A och B har med anledning av uttalandet gjort anmälan till Ansvarsnämnden och anfört följande.

AN 2018/12, A

"Jag vill med sorg i hjärtat anmäla X stifts avgående biskop C för att bryta mot vår kyrkas ordning och lära, den hon är satt att förvalta, och skadar det anseende som en biskop bör ha. En del av vår kyrkas ordning är att vi har två likvärdiga och jämbördiga linjer i frågan om vigsel av samkönade par. En grundläggande del av detta beslut var att ingen skulle diskrimineras på grund av sin hållning, eller nekas anställning med det som argument. Det biskop C härmed gör är att erkänna att hon inte står upp för Svenska Kyrkan och vårt Kyrkomötes beslut. Beslut som fått sitt stöd av både Läronämnden och Biskopsmötet. Biskop C vägrar därmed anställa människor utifrån en anledning som inte fick påverka anställningsbarheten. Hon hävdar att det är stiftet som är arbetsgivare, vilket stämmer, men jag tror inte stiftet har problem med att ordna fram präster som kan tänka sig att viga människor av samma kön. Definitivt är det inte ett sådant problem att hon behöver ha det som ett kriterium för att låta anställa. Biskop C skadar med sitt handlande Svenska kyrkans anseende då hon väljer att följa sin egen väg i stället för att stå upp för Svenska kyrkans beslut. Beslutet om samkönad vigsel innehöll flera delar om man ser till de bakomliggande förarbeten, och biskopen väljer ensidigt att ignorera detta och visar därmed att Svenska kyrkans högsta företrädare står över folkkyrkans demokratiskt fattade beslut. Utöver detta så skadar hon de präster som känner mer gemenskap till den syn på äktenskapet som en union av man och kvinna. En hållning som är tillåten att ha. Samt att hon skadar alla de medlemmar i vår kyrka som inte finner i sin bibelläsning och äktenskapsteologi att äktenskapet är för människor oavsett kön. Detta har prövats i Göteborgs stifts domkapitel när en församling hade som krav att viga alla oavsett kön, och domkapitlet fann att det inte var ett acceptabelt krav att ha från arbetsgivaren på potentiella anställda. Biskop C avgår snart genom sitt pensionerande, men jag önskar ändå få utrett om detta är acceptabelt av en biskop. Får de välja att köra över kyrkomötets beslut, biskopsmötets hållning, och vår kyrkoordning?"

AN 2018/13, B

"I biskopens ansvar finns bland annat att 'upprätthålla och värna vår kyrkas ordning och främja enheten i Kristus'. (Den svenska kyrkohandboken Del II, 1987). Jag vill att ansvarsnämnden prövar detta i fallet gällande +Cs uttalande om att inte prästviga personer som inte vill viga samkönade. - - - Kyrkomötet har tagit ett beslut om att inte göra det till ett krav för prästvigning att vara villig att viga samkönade. Motion 2016:29, som föreslog just detta, avslogs vid kyrkomötet 2016. Det finns tre krav för prästvigning: 1. är döpt och konfirmerad, 2. tillhör Svenska kyrkan, och 3. har förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra

som vigts till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön. Samtliga dessa villkor är av, för Svenska kyrkan, konstitutiv karaktär. Läronämnden konstaterade i sitt utlåtande till kyrkomötet år 2016 att ett krav om att kunna viga samkönade inte är av konstitutiv karaktär och att det strider mot kyrkans ordning att införa villkor av icke-konstitutiv karaktär som begränsar biskopens vigningsansvar. I biskopens vigningsansvar, konstaterar läronämnden, ingår det att göra en helhetsbedömning av kandidatens lämplighet. (Min understrykning.) Här menar jag att +C inte värnar vår kyrkas ordning när hon inför ett krav av icke-konstitutiv karaktär likställt med de tre av konstitutiv karaktär. Ett specifikt krav som diskvalificerar biskopens möjlighet att göra en helhetsbedömning. Ett specifikt krav som kyrkomötet beslutat att det inte ska hindra prästvigning. Vidare är det för mig uppenbart att detta uttalande inte främjar enheten i Kristus. I vår kyrka har det beslutats att kravet att viga samkönade inte ska finnas och att det inte ska vara ett hinder för vigning. Här lägger +C ett krav som slår en kil i vår kyrka som inte främjar enheten i Kristus där fler uppfattningar kan leva sida vid sida i denna fråga." B har härefter anfört att X stift den 12 oktober 2018 tog bort det inlägg som föranledde hans anmälan vilket inte förminskar allvaret i det hela som, enligt hans mening, är ett brott mot kyrkans ordning. Han har tillagt bl.a. följande. Det har varit mer eller mindre känt att personer som inte kan tänka sig att viga samkönade inte blir antagna i X stift av +C. I går fick vi det svart på vitt att så är fallet, i strid med hur vår kyrka har beslutat att det ska vara. Att den ursprungliga texten är reviderad tar inte bort det faktum att +C erkände hur det egentligen är vid antagningar i X stift. Att texten har reviderats leder till än större osäkerhet och tveksamhet kring +Cs uppdrag som biskop och om hur hon följer vår kyrkas ordning och främjar enheten i Kristus. Det är således ännu mer angeläget att ansvarsnämnden prövar detta och kommer till beslut om detta är enligt kyrkas ordning."

C har yttrat sig över anmälningarna enligt följande.

"Jag är lojal med kyrkomötets beslut från 2009. Ingen präst kan tvingas att viga samkönade par. Beslutet var tydligt och varje församling ska, genom kyrkoherdens försorg, tillse att det finns någon präst i församlingen som är beredd att viga. Ingen enda präst har vigselplikt. Så är det enligt svensk lag. Jag är väl medveten om de konstitutiva krav som gäller för prästvigning i vår kyrka. Kandidaten ska vara döpt och konfirmerad, tillhöra Svenska kyrkan och förklarar sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön. Dessa krav är konstitutiva. Därtill kommer en lämplighetsprövning som gör en helhetsbedömning av varje kandidat efter praktik, bedömningssamtal med flera personer och med biskopen. I mitt samtal med kandidaten ingår en mängd frågor. Självklart finns frågan om beredskapen och villigheten att tjänstgöra med alla oavsett kön. Jag frågar också, bland mycket annat, om villigheten att viga samkönade par. Jag gör det utifrån kyrkolivet i X stift. Jag gör det också utifrån vetskapen att i stort sett varje församling ställer den frågan inför anställning. Jag viger för den församlingstjänst som följer på pastorsadjunktsåret. Jag har hittills aldrig mött någon enda person med prästkallelse som sagt nej till villigheten att viga samkönade par. Hittills handlar det om ca 130 prästkandidater. Hade jag fått ett nej på denna fråga hade jag samtalat vidare om den kallades motiv för sitt nej. Jag skulle tillsammans med henne eller honom ha reflekterat teologiskt. Jag skulle ha samtalat om kyrkosyn och människosyn. Jag tror att vi i ett sådant samtal skulle ha mycket att reflektera kring som troende människor, kallade att som präster tjäna vår kyrka och människor i våra församlingar. Hittills har den möjligheten inte givits mig. Jag skulle välkomna ett sådant samtal och den reflektion som skulle följa. B påstår att 'Det har varit mer eller mindre känt att personer som inte kan tänka sig att viga samkönade inte blir antagna i X stift av +C'. Den beskrivningen känner jag inte igen. Ett sådant påstående kräver att anmälaren visar mer underlag. Det har naturligtvis hänt att en person med kallelse att vara präst har fått nej till att fortsätta i rekryteringsprocessen. Det har skett på helt andra grunder än i den fråga som jag nu är anmäld för. Jag har som biskop uppdraget att värna kyrkans enhet, inte enighet. Jag gör det utifrån mina vigningslöften och jag gör det utifrån kyrkolivet i X stift. Jag har än en gång aldrig sagt nej till någon person med prästkallelse utifrån synen på samkönade äktenskap. Därför anser jag inte att jag har skadat det anseende som en biskop ska ha. Jag har inte gått emot beslutet i kyrkomötet 2009. Jag har uttalat mig om kyrkolivet i X stift där saken är väldigt främmande. Så skedde när jag var lite för snabb i mitt första uttalande som lades ut på X stifts hemsida. Jag backade från det. Att jag aldrig behövt ta ställning beror troligen på att ingen enda person med prästkallelse, och med ovilja att viga samkönade par, skulle söka sig till X stift för att viga av en biskop som är homosexuell."

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (Robert Schött, Ingemar Söderström, Thomas Stoor och Elisabeth Engberg) anförde i beslut den 19 december 2018 följande.

Svenska kyrkans ansvarsnämnd är ett särskilt organ tillsatt av kyrkomötet. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen.

Enligt 10 kap. 8 § första stycket och 30 kap. 7 § kyrkoordningen ska Ansvarsnämnden pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst.

I egenskap av tillsynsorgan får Ansvarsnämnden med tillämpning av 57 kap. 3 § kyrkoordningen även utan anmälan ta upp frågor om hur biskoparna utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vigningslöften.

Ansvarsnämnden ska med tillämpning av 30 kap. 4 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst om han eller hon har övergett Svenska kyrkans lära, genom egen ansökan begär det eller har utträtt ur Svenska kyrkan.

Ansvarsnämnden får med tillämpning av 30 kap. 5 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst om biskopen

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vigningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vigningstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

Frågor om prästers skyldighet att förrätta vigsel har aktualiserats vid flera tillfällen sedan 2009 års kyrkomöte beslutade om att par av samma kön kan vigas i Svenska kyrkans ordning. Kyrkomötet har 2015 och 2016 behandlat motioner om villkor för vigningen till präst innebärande uppdrag till kyrkostyrelsen återkomma med förslag om att beredskap att viga par av samma kön görs till del av villkoren för prästvigning. Motionerna har avslagits.

Anmälnarna har framför allt vänt sig mot en del i ett numera borttaget uttalande av C på X stifts hemsida, enligt vilket de som ska prästvigas av henne men som inte tänka sig att viga samkönade par, inte heller kan prästvigas.

C har anfört att hon har backat från uttalandet på X stifts hemsida och förklarat sig lojal med kyrkomötets ställningstagande. Hon har redogjort för hur den formella prövningen av prästkandidater går till, liksom lämplighetsprövningen av kandidaterna. Hon har vidare anfört att hon ställer frågan om villigheten att viga samkönade par, men har hittills inte stött på någon kandidat som svarat nej på frågan. C har slutligen anfört att hon aldrig sagt nej till någon person med prästkallelse utifrån synen på samkönade äktenskap.

Det är enligt Ansvarsnämnden inte visat att C i den formella prövningen uppställer ytterligare krav på prästkandidater för vigning än de krav som anges i kyrkoordningen. Det har inte heller framkommit anledning till kritik mot hur hennes prövning av prästkandidater går till.

Det har sammanfattningsvis inte framkommit någon omständighet hänförlig till bestämmelserna i 30 kap. 4 och 5 §§ kyrkoordningen som skulle kunna innebära att C ska förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst. Ärendena skrivs därför av.

Ansvarsnämndens beslut: Anmälningarna av A och B ger inte anledning till åtgärd av Ansvarsnämnden. Ärendena skrivs av.

Sökord: Obehörighet

Ärendenummer: AN 2018/12 och AN 2018/13.
Beslut: 7/2018